SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

HVORFOR FLYTTER MENNESKER UD PÅ DANSKE SMÅØER?

– OG HVORFOR FLYTTER NOGLE AF DEM IGEN?

Præsentation af resultater og konklusioner fra en spørgeskemaundersøgelse gennemført i 2019 af Sammenslutningen af Danske Småøer og LAG Småøerne. Undersøgelsen er en del af bosætningsprojektet *"Nye naboer – mere ø-liv".*

Sammenslutningen af Danske Småøer
LAG LOKALE AKTIONS GRUPPER
LEADER
Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Europa investerer i landdistrikterne

INDHOLD

Forord 2
Introduktion 3
Resumé 3
Metode 4
Målgrupper 4
Spørgeskemaerne 4
Tilflytning til småøerne 5
Hvem flytter til småøerne? 5
Hvorfor vælger de at flytte til en ø? 5
Inden flytningen 6
Hvilken Ø? – er valget truffet på forhånd? 6
Hvilke informationer søger tilflytterne – og hvor? 6
Hvilke informationer mangler på øernes hjemmesider? 7
Ø-livet 8
Hvordan oplever tilflytterne modtagelsen på øen? 8
Oplever tilflytterne, at de får den hjælp og information, som de har behov for? 8
Hvad er tilflytternes oplevelse af ø-livet? 8
Bliver de boende, eller flytter de igen? – hvorfor? 10
Hvad kan øerne gøre for at tiltrække og fastholde nye beboere? 11
Delkonklusion på tilflytterundersøgelsen 11
Fraflytning fra småøerne 12
Hvem flytter fra øerne? 12
Hvorfor flytter de? 13
Hvad er fraflytternes oplevelse af ø-livet? 13
Flytter de tilbage? – og hvad skal der i givet fald til? 15
Hvad kan øerne gøre for at fastholde flere øboere? 16
Delkonklusion på fraflytterundersøgelsen 16
Konklusion 17
Bilag 18

FORORD

For de fleste mennesker er beslutningen om at flytte ud på en ø, noget der har været undervejs i meget lang tid, ofte flere år. Langt de fleste har en relation til øen i forvejen, men for enkelte mennesker er det tilfældigheder, der fører dem til en bestemt ø.

Tilflytternes drømme og forventninger til livet på en lille ø er ofte meget ens, og bliver heldigvis indfriet hos de fleste – men ikke hos alle.

Hvad er det, der gør, at nogle mennesker falder hurtigt til på øen, mens andre har det svært? Det kan der være mange grunde til.

Med denne undersøgelse håber vi at sætte gang i dialogen om, hvad vi hver især, og i fællesskab, kan gøre for at ø-livet bliver en attraktiv livsform for flere og flere mennesker. Vi skal blive endnu bedre til at tiltrække, modtage og integrere nye øboere, og vi skal have en ordentlig vare på hylden. Undersøgelsen sætter både spot på øernes kvaliteter men også på det, der halter.

Øernes største udfordringer handler om mangel på boliger og finansieringen af disse, færgesejladsen og rammerne for at drive erhverv på småøerne. Det er store og komplekse udfordringer, hvis langsigtede effekter rækker langt videre end ”blot” affolkning af småøerne.

Øerne er ofte kommunernes største aktiv som turistdestination, men øernes attraktivitet som besøgsmål forudsætter, at ”der er noget at komme efter”. Smuk natur og en skøn sejltur gør det sjældent alene. Det er øboerne og de kommende tilflyttere, der skaber oplevelsestilbuddene i håbet om at skabe det økonomiske grundlag for at blive boende på øen. Bosætning og turisme er to indsatsområder, der bør ses i sin helhed, og som kalder på nye samarbejder og partnerskaber.

Øboerne har udvist stor interesse for undersøgelsens resultater, og på en del øer er de allerede i fuld gang med at omsætte den nye viden til handling. Både i indsatserne for at tiltrække, modtage og fastholde nye øboere.
Vi håber at alle 27 småøer, deres kommuner, erhvervs- og turismeorganisationer, færgeselskaber, boligforeninger, realkreditinstitutter m.fl. vil blive inspireret til at gå sammen, tænke nyt og prøve idéerne af via forsøgsprojekter på småøerne.

Rigtig god læselyst!

Dorthe Winther
Formand Sammenslutningen af Danske Småøer

Søren Noes
Formand LAG Småøerne

INTRODUKTION

I løbet af foråret 2019 har Sammenslutningen af Danske Småøer og LAG Småøerne, i samarbejde med øboere og enkelte kommuner, gennemført to digitale spørgeskemaundersøgelser – én blandt tilflyttere og én blandt fraflyttere på småøerne.
Spørgeskemaundersøgelserne er en del af bosætningsprojektet ”*Nye naboer – mere ø-liv*”.

Formålet med undersøgelserne er, at indsamle viden om tilflytternes overvejelser, behov og erfaringer med ø-livet, og ikke mindst blive klogere på, hvorfor nogle af dem vælger at flytte igen.

Målet er, at denne viden omsættes til konkrete handlinger på øerne og i de servicefunktioner, der knytter sig til ø-livet, så vi kan tiltrække og fastholde flere beboere på småøerne.

Der har deltaget 77 respondenter i tilflytterundersøgelsen og 24 respondenter i fraflytterundersøgelsen. Respondenterne fordeler sig på 12 ud af de 27 småøer. Ud af de 12 deltagende øer, har 7 øer (Anholt, Endelave, Årø, Strynø, Sejerø, Omø og Femø) deltaget i hele projektet ”*Nye naboer – mere ø-liv*”.

Med dette forholdsvis lille datamateriale, giver undersøgelsen kun et begrænset billede af virkeligheden, og man kan naturligvis ikke udlede almengyldige sandheder og konklusioner på baggrund af svarene. Det er vigtigt at holde sig for øje, i alle rapportens sammenhænge.

Med dette in mente vover vi alligevel at drage nogle konklusioner, da vi ser nogle sammenfald i respondenternes besvarelser, til trods for øernes iboende forskelligheder. Fra de første besvarelser i begyndelsen af marts 2019, til vi afsluttede undersøgelsen 31. maj 2019, har besvarelserne overordnet set vist den samme tendens. Vi tør derfor godt påstå, at besvarelserne giver et billede af, hvordan mennesker oplever det at flytte til en af vores småøer.

For overskuelighedens skyld, har vi valgt at opdele resultater og delkonklusioner fra tilflytterundersøgelsen og fraflytterundersøgelsen i to selvstændige afsnit. Under ”Konklusion” vil vi forsøge at samle trådene.

RESUMÉ

77 tilflyttere og 24 fraflyttere fra følgende 12 danske småøer har deltaget i undersøgelsen:
Anholt, Agersø, Askø/Lilleø, Endelave, Femø, Fejø, Hjarnø, Omø, Sejerø, Strynø, Venø og Årø.

Målgruppen har været de 18-80 årige, der enten er til- eller fraflyttet øerne i perioden 1. jan. 2016 – 1. marts 2019.
Undersøgelsen er en del af bosætningsprojektet ”*Nye naboer – mere ø-liv*”, som er gennemført i et samarbejde mellem LAG Småøerne og Sammenslutningen af Danske Småøer.

Af respondenterne er det mennesker på +40 år, der tegner sig for 58% af tilflytterne, og størsteparten (54,5%) er par uden hjemmeboende børn.

Ø-livet vælges primært af følgende tre grunde: Natur og ro, ønsket om at blive en del af et fællesskab, og drømmen om et enkelt og roligt liv.

De fleste drømmer om ø-livet på en bestemt ø, og ikke blot ø-livet generelt. Oftest fordi de har en relation til øen i forvejen, og/eller har fundet den rette bolig.
Ca. 90% af tilflytterne i undersøgelsen oplever, at de bliver taget godt imod, og hurtigt bliver en del af fællesskabet på øen. Størsteparten (79,2%) ønsker at blive boende på øen.

I undersøgelsen er de, der flytter fra øerne, fortrinsvis i aldersgrupperne 26-39 årige (37,5%) og 40-55 årige (20,8%). Størsteparten (45,8%) er par uden hjemmeboende børn.

Fraflytningen skyldes primært tre forhold: De har ikke fået realiseret drømmen om egen virksomhed på øen, de har fået job et andet sted, eller det har ikke været muligt at finde en egnet bolig. Det kan også være en kombination af disse forhold.

Størsteparten (87,5%) af fraflytterne i undersøgelsen har været meget tilfredse/tilfredse med at bo på øen. Der er især stor tilfredshed med naturen, fællesskabet, foreningslivet og dagligvarehandlen. Færgeforbindelsen er der delte meninger om. På nogle øer betragtes den som tilfredsstillende og en styrke for øen. På andre øer er det modsatte gældende.

Blandt fraflytterne er der størst utilfredshed med rammerne for at drive erhverv, men også boligudbud, boligkvalitet og offentlig service opleves generelt som utilfredsstillende.

29,2% af fraflytterne, der har deltaget i undersøgelsen, anser det for sandsynligt, at de vender tilbage på et senere tidspunkt. Tilsvarende anser 41,7% det for usandsynligt, at de flytter tilbage. Ca. en tredjedel er endnu ikke afklaret om de vil flytte tilbage til øen.

METODE

Undersøgelsen er gennemført på baggrund af digitale spørgeskemaer, som er gjort tilgængelige for beboere på alle 27 småøer. Denne kvantitative metode er valgt, for at sikre så mange besvarelser som muligt. Nogle af skemaernes afkrydsningsfelter er suppleret med kommentarfelter, for også at få kvalitative data.
Enkelte respondenter har ønsket at besvare undersøgelsen via et manuelt spørgeskema, hvorefter svarene er indtastet i den digitale version. Alle besvarelser er anonymiseret.

Målgrupper

Målgruppen for spørgeskemaundersøgelsen var tilflyttere og fraflyttere til de 27 danske småøer i perioden 1. jan. 2016 og frem til undersøgelsens start 1. marts 2019.
Aldersgruppen på respondenterne var de 18-80 årige.

Periodeafgrænsningen blev valgt ud fra ønsket om, at tilflytterne og fraflytterne havde flytningen i nogenlunde frisk erindring, og oplevede det som relevant at deltage.

Aldersafgrænsningen blev valgt, fordi vi fandt det uhensigtsmæssigt at medtage unge under 18 år, som ofte er nødt til at fraflytte øen, pga. uddannelse, samt de +80 årige, som ofte fraflytter eller flytter internt på øen, når de skal på plejehjem/i ældrevenlig bolig.

Spørgeskemaerne

To digitale spørgeskemaer (et til tilflyttere og et til fraflyttere) er udarbejdet i Google Analytics med kombinerede svarmuligheder i form af afkrydsningsfelter og kommentarfelter. Links til skemaerne er udsendt til alle 27 småøer, med opfordring om at deltage. 12 småøer har deltaget.

Kommunerne til de syv øer (Anholt, Endelave, Årø, Strynø, Sejerø, Omø og Femø), der har deltaget i hele projektet *"Nye naboer – mere ø-liv*, er blevet kontaktet, i håb om at få hjælp til udsendelse af spørgeskemaerne. Norddjurs Kommune og Slagelse Kommune har medvirket ved at udsende brev med link til skemaerne via borgernes e-boks. På de resterende øer har lokale bosætningsgrupper / beboerforeninger selv udsendt links til tilflyttere og fraflyttere. Der har været enkelte fraflyttere, som øboerne ikke har haft kontaktoplysninger på. Disse har derfor ikke fået tilbud om at deltage i undersøgelsen.
Spørgeskemaerne er vedlagt som bilag 1 og 3.

TILFLYTNING TIL SMÅØERNE

Tilflytterundersøgelsen har 77 respondenter fordelt på følgende 12 småøer:
Anholt, Agersø, Askø/Lilleø, Endelave, Femø, Fejø, Hjarnø, Omø, Sejerø, Strynø, Venø og Årø.

Figuren til højre viser fordelingen af antal respondenter på de 12 øer.

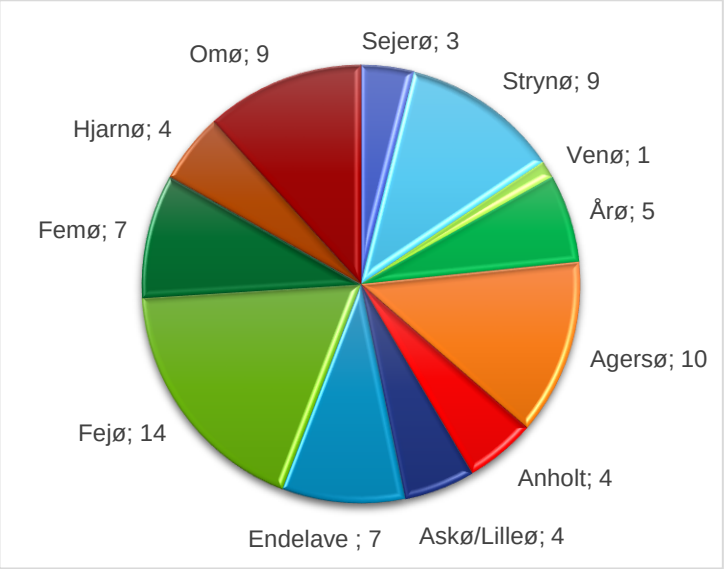

Hvem flytter til småøerne?

Kønsfordelingen er næsten ligelig mellem kvinder (51,9%) og mænd (48,1%).

Indenfor vores målgruppe af respondenter (18-80 årige), fordeler tilflytterne sig således:
18-25 årige (0%)
26-39 årige (22,1%)
40-55 årige (24,7%)
56-65 årige (33,8%)
66-75 årige (16,9%)
76-80 årige (2,6%)

Husstandenes sammensætning fordeler sig i følgende grupper:

- Par uden hjemmeboende børn (54,5%)
- Par med mindst et hjemmeboende barn (24,7%)
- Enlig uden hjemmeboende børn (18,2%)
- Enlige med mindst et hjemmeboende barn (0%)
- Andet (2,6%)

Hvorfor vælger de at flytte til en ø?

Respondenterne blev bedt om at angive de primære årsager til tilflytningen, dog højst tre.

Nedenstående er de tre hyppigste årsager til, at de flyttede til en ø:

- Naturen og roen tiltrak mig (72,7 %)
- Drømmen om et enkelt og roligt liv (53,2 %)
- Det nære fællesskab på øen (46,8 %)

" Ubegrænset hjælpsomhed, nul kriminalitet, enorm tryghed, 400 gode venner"

Inden flytningen

HVILKEN Ø? – ER VALGET TRUFFET PÅ FORHÅND?

Respondenterne blev spurgt, om de havde undersøgt forholdene på andre øer inden de besluttede sig for at flytte, og hvorfor de valgte den pågældende ø:

65 respondenter (76,7%) havde ikke undersøgt forholdene på andre øer.
De typiske årsager til valg af en bestemt ø er (i ikke-prioriteret rækkefølge):

- Har relationer til øen i forvejen (venner, familie, holdt ferie der m.m)
- Fandt det rette hus
- Gode færgeforbindelser
- Skole og dagtilbud + legekammerater til børnene
- Acceptabel afstand til familie på fastlandet

Valget af ø er for de flestes vedkommende truffet på forhånd. De har drømmen om ø-livet på en bestemt ø og ikke blot ø-livet generelt. Oftest fordi de har en relation til øen i forvejen, og/eller har fundet den rette bolig.

HVILKE INFORMATIONER SØGER TILFLYTTERNE – OG HVOR?

Med disse spørgsmål ønskede vi at blive klogere på tilflytternes informationsbehov og -adfærd i beslutningsprocessen op til flytningen. Denne viden ønsker vi omsat til praksis i øernes formidling på deres hjemmesider, på de sociale medier, i mødet med besøgende m.m.

Diagrammet på s. 7 angiver både hvor mange personer, der har søgt efter den pågældende information fx ”Skole” (17 personer), og hvad det svarer til i procent (22,1%).

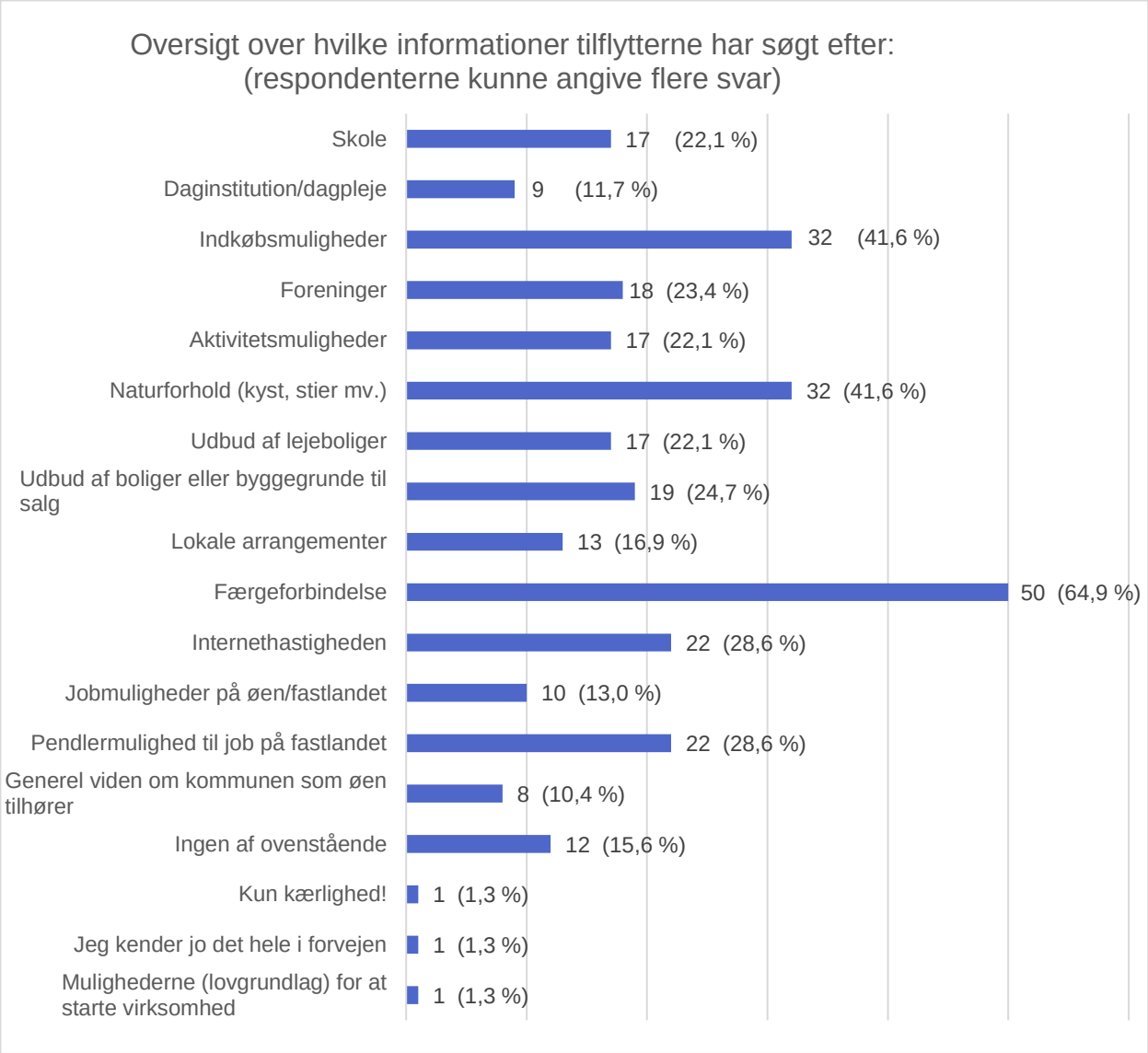

Topscorerne er viden om færgeforbindelser (64,9%), naturforhold og indkøbsmuligheder (begge 41,6%).

Tilflytterne søgte informationen via følgende kilder:

- Ved at besøge øen selv (57,9%)
- Øens hjemmeside (44,7%)
- Ingen steder, jeg kendte øen i forvejen (36,8%)
- Venner, familie og øvrigt netværk (25%)
- Google (21,1%)
- Sociale medier (15,8%)

HVILKE INFORMATIONER MANGLER PÅ ØERNES HJEMMESIDER?

48,1% af tilflytterne i undersøgelsen finder de informationer, de har brug for på øernes hjemmesider. 27,3% har ikke besøgt øens hjemmeside inden flytning.

24,7% svarede, at de manglede information på hjemmesiderne. Der blev efterlyst information om:

- Leje-/prøvebolig + huse til salg
- Hvem man kan kontakte, hvis man ønsker at besøge øen

- Jobs på øen
- Færgeforbindelsen
- Internethastighed
- Flere billeder og personlige beskrivelser af hverdagslivet
- Opdateret materiale, herunder aktivitetskalender og foreningsoversigt
- Godstransport og affaldshåndtering
- Øens beredskab

Ø-livet

Der kan ofte være stor forskel på hvordan nye øboere oplever modtagelsen og den første tid på øen, og hvordan de øvrige øboere mener det i virkeligheden er. I forhold til at forbedre chancerne for at fastholde nye øboere, er det tilflytternes oplevelser, der tæller. Med nedenstående spørgsmål ønsker vi at give øerne konkret viden om hvad, der fungerer rigtig godt, og hvad de med fordel kan gøre bedre for at fastholde flere nye øboere.

HVORDAN OPLEVER TILFLYTTERNE MODTAGELSEN PÅ ØEN?

70 respondenter (90,8%) oplevede, at de blev taget godt imod af øboerne (meget enig/enig)
16 respondenter (21%) oplevede, at modtagelsen var meget velorganiseret
67 respondenter (86,8%) oplevede, at de hurtigt blev en del af det lokale fællesskab

"Jeg ventede lidt i starten på at blive budt velkommen på øen, men hvor skulle de vide fra, at jeg var tilflyttet"

"Den (modtagelsen) var ikke organiseret, men folk var venlige til at svare, når man selv spurgte"

Til trods for at det halter med den organiserede velkomst, så oplever langt størsteparten af tilflytterne således, at de bliver taget godt imod og hurtigt bliver en del af fællesskabet på øen.

OPLEVER TILFLYTTERNE, AT DE FÅR DEN HJÆLP OG INFORMATION, SOM DE HAR BEHOV FOR?

50 respondenter (64,9%) oplevede, at de (i høj grad/meget høj grad) fik den hjælp og information fra lokalsamfundet (øen), som de havde behov for.

Tilsvarende oplevede kun 9 respondenter (11,7%), at de fik den hjælp og information fra kommunen, som de havde behov for.

HVAD ER TILFLYTTERNES OPLEVELSE AF Ø-LIVET?

Det er tilflytternes oplevelse af ø-livet, der er afgørende for, om de bliver boende. For at få en dybere forståelse af hvad de oplever som godt og skidt, har vi spurgt ind til deres tilfredshed med forskellige aspekter ved ø-livet, om der er noget, der har overrasket dem (positivt og negativt), og hvad de ser som øens største styrker.

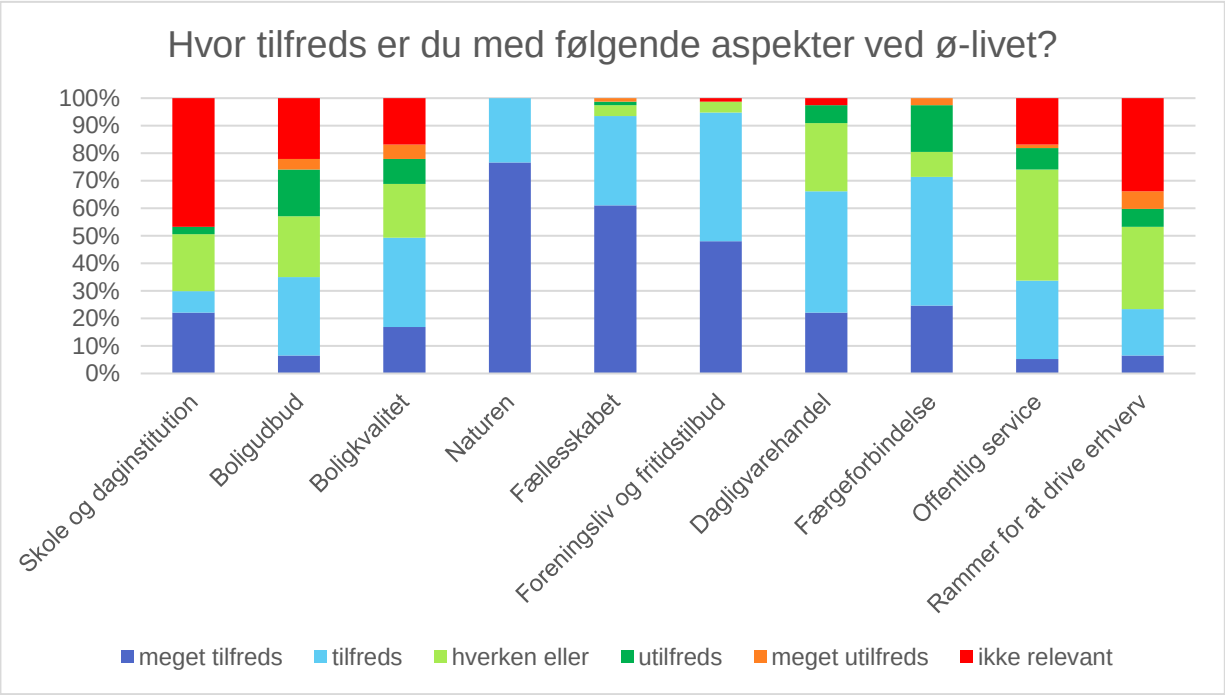

Der er en udpræget stor tilfredshed (meget tilfreds/tilfreds) med naturen, fællesskabet og forenings-/fritidslivet.

Utilfredsheden er primært omkring boligudbud og boligkvalitet, men også rammer for at drive erhverv samt færgeforbindelse og offentlig service halter ifølge nogle af tilflytterne.

Hvad har overrasket ved livet på øen (positivt/negativt)?

Her er et lille udpluk af respondenternes svar.

"At foreningslivet er så hårdt. Der er meget arbejde i lokale foreninger…Folk bliver pressede og stressede.

"Vi oplever generel mangel på lyst og initiativ til at prøve nye tiltag. Især øens ældre beboere vil gerne at alting forbliver ved det gamle"

"Hjælpsomheden, den oprigtige interesse i hinanden. Børnesammenholdet.

De samlede besvarelser fremgår af bilag 2, spørgsmål 17.

Hvad er de største styrker ved din ø (angiv max. 2 styrker)?

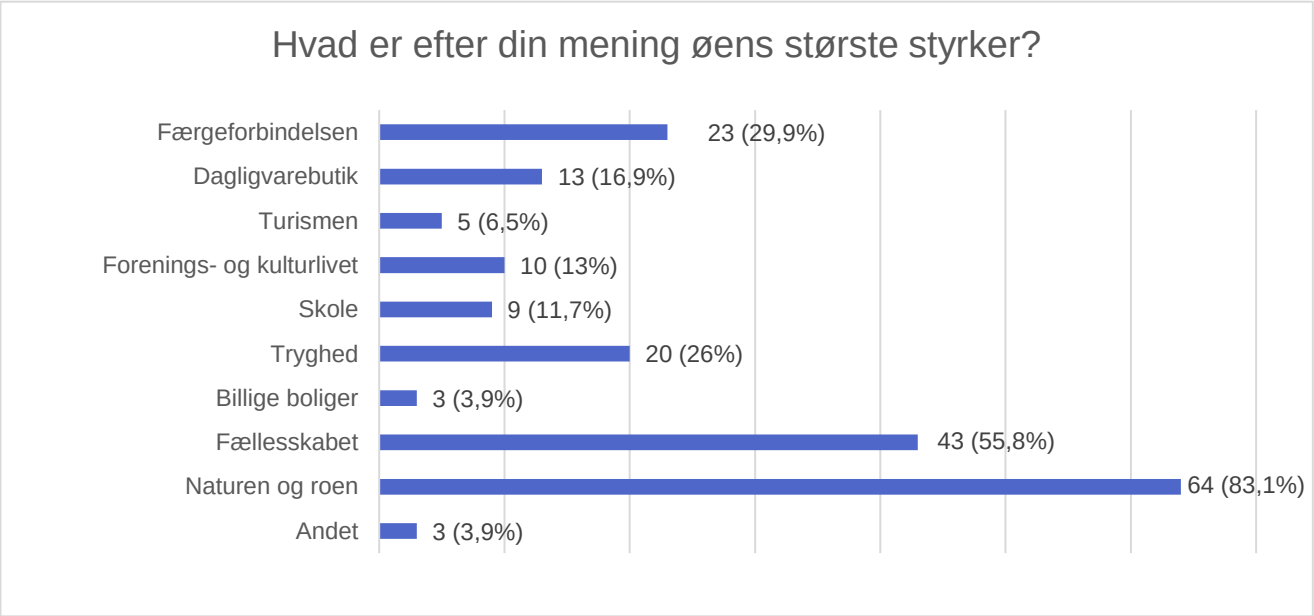

Det er naturen og roen samt fællesskabet, der opleves som øernes største styrker. Topscoreren er helt klart natur og ro, som 64 respondenter (svarende til 83,1%) har angivet som en af øens største styrker.

Færgeforbindelsen og tryghed scorer også forholdsvis højt. Vi så tidligere i undersøgelsen, at færgeforbindelsen også var forbundet med en del utilfredshed. Denne dobbelthed skyldes store forskelle fra ø til ø, både i forhold til sejltid, afgangstider, antal afgange i løbet af døgnet, håndtering af driftstop m.m.

I kategorien ”Andet” kunne respondenter indsætte kommentarer. Her blev nævnt:
Læge på øen, at der er andre børn og en børnehave, samt en hverdag uden stress og jag.

BLIVER DE BOENDE, ELLER FLYTTER DE IGEN? – HVORFOR?

- 61 respondenter (79,2 %) ønsker at blive boende
- 12 respondenter (15,6 %) har ikke taget stilling endnu
- 4 respondenter (5,2 %) ønsker at flytte igen

Langt størsteparten (79,2%) af tilflytterne ønsker således at blive boende på øen.

De 15,6% som endnu ikke har taget stilling, angiver følgende årsager:

- Mangler leje- eller ejebolig i rimelig stand
- Ved endnu ikke om der er grundlag for at drive forretning på øen
- Ved ikke om det bliver for besværligt med indkøb, transport m.m.
- Ved ikke om der er tilstrækkeligt med aktiviteter og socialt netværk
- Usikkerhed omkring offentlig service og ældrepleje

Der er 5,2% som vil flytte fra øen. Det skyldes bl.a. studiestart, et pendlerliv der ikke fungerer, og oplevelsen af klikedannelser.

På s. 12-17 ser vi nærmere på resultaterne fra fraflytterundersøgelsen, herunder årsagerne til respondenternes fraflytning fra småøerne.

HVAD KAN ØERNE GØRE FOR AT TILTRÆKKE OG FASTHOLDE NYE BEBOERE?

Respondenterne blev spurgt om, hvad de mener der skal til, for at øerne kan lykkes med at tiltrække og fastholde nye beboere. Kommentarerne er her grupperet i nogle overordnede emner:

- Attraktive prøve-/lejeboliger, så ø-livet kan afprøves for en kortere periode
- Flere boliger generelt
- Bedre færgeforbindelser, der bl.a. muliggør pendling
- Mere markedsføring af ø-livets herlighed, herunder det store fællesskab og den dejlige natur
- Udvikling af turismen i yder- og højsæson
- Flere jobs, arbejdspladser og bedre rammer for virksomheder
- Målrettet velkomst og integrering af nye beboere, så de hurtigt bliver en del af fællesskabet
- Bevare skole, daginstitution og dagligvarehandel

Alle kommentarer fremgår af bilag 2, spørgsmål 19.

Delkonklusion på tilflytterundersøgelsen

Som nævnt tidligere, er det en begrænset mængde data, der ligger til grund for denne undersøgelse (77 respondenter), og kun med deltagelse fra 12 af de 27 danske småøer. Vi beder dig som læser have dette in mente, i forhold til konklusionerne på undersøgelsen:

Det er i overvejende grad mennesker +40 år, der flytter til småøerne, og størsteparten (54,5%) er par uden hjemmeboende børn. Dog udgør par med mindst et hjemmeboende barn næsten en fjerdedel (24,7 %) af alle tilflyttere. Fordelingen af aldersgrupperne kan være meget forskellig fra ø til ø, afhængig af faciliteter og rammebetingelser for den enkelte ø.

Børnefamilierne efterspørger især øer, hvor der er skole/dagtilbud og legekammerater, samt en overkommelig sejltid, så børnene i de store klasser kan gå i skole på fastlandet. Valget af ø er i høj grad styret af, om der er relationer til øen i forvejen, og om man kan finde en egnet bolig.

Natur, fællesskab og drømmen om et mere enkelt og roligt liv er det, de fleste søger ved ø-livet, og også det de fremhæver som øernes største styrker. Størsteparten (79,2%) udtrykker ønske om at blive boende på øen, hvilket må ses som udtryk for, at drømmen om ø-livet i store træk er blevet indfriet.

Bosætning på småøerne er udfordret af mange forhold, ikke mindst manglen på boliger i ordentlig stand. Der er især mangel på lejeboliger, men også på ejerboliger.

Tilflytterne til småøerne er ofte kendetegnet ved, at de virkelige VIL ø-livet, og er villige til at gå på kompromis med drømmeboligen eller ønskejobbet for at etablere et liv som øbo.

Undersøgelsen har vist, at ø-samfundene på de 12 øer, er rigtig gode til at få tilflytterne til at føle sig velkommen og hurtigt få dem integreret i lokalsamfundet, men at det på de fleste øer ikke er sat i system og derfor opleves som uorganiseret. En række småøer arbejder målrettet på at forbedre dette.

Ligeledes har undersøgelsen sat spot på tilflytternes informationsbehov og -kanaler. Informationen søges primært ved at besøge øen, og via søgning på øens hjemmeside. Størsteparten (64,9%) af tilflytterne i undersøgelsen oplever, at de får den hjælp og information fra deres ø, som de har behov for. Men der er også en del, der savner mere information, fx på øens hjemmeside målrettet potentielle og nye øboere.

Flere af de øer, der har deltaget i undersøgelsen og det tilhørende projekt *"Nye naboer – mere ø-liv"*, er begyndt at arbejde meget målrettet og strategisk med deres kommunikation udadtil. Det har bl.a. resulteret i nye eller reviderede hjemmesider, hvor opbygning og indhold får et tydeligt fokus på bosætning og den information, som potentielle og nye tilflyttere har behov for og efterlyser.

FRAFLYTNING FRA SMÅØERNE

Fraflytterundersøgelsen har deltagere fra 24 respondenter fordelt på følgende øer: Anholt, Agersø, Endelave, Fejø, Omø og Strynø.

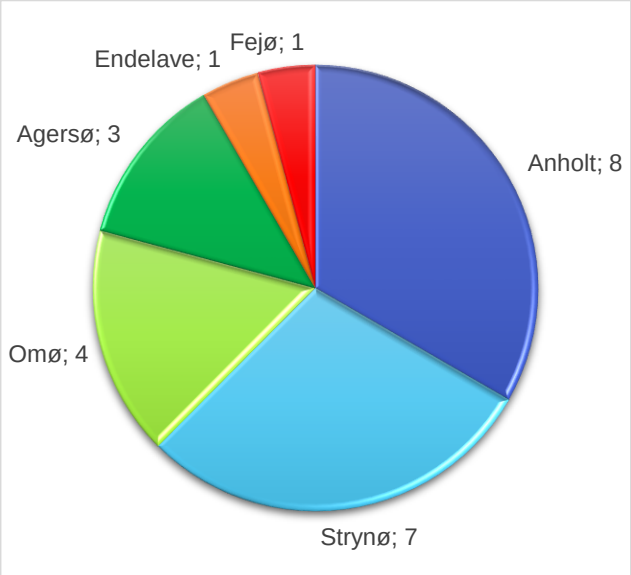

Figuren til højre viser fordelingen af antal respondenter på de seks øer.

Bemærk, at der er tale om et meget lille datagrundlag (24 respondenter fra 6 ud af de 27 småøer), samt at der kun er tale om fraflyttere i perioden 1. januar 2016 – 1. marts 2019.

Nedenstående data og konklusioner, skal derfor læses og anvendes i lyset af det begrænsede antal respondenter, og den beskedne geografiske repræsentation af småøer.
Fraflytterundersøgelsen bør ikke anvendes til at drage endegyldige konklusioner om livet på småøerne eller årsagerne til fraflytning generelt, men kan give et fingerpeg om, og et interessant billede af, hvordan fraflytterne i undersøgelsen har oplevet ø-livet. Et billede med flere fællestræk på tværs af de deltagende øer. Det gælder både i forhold til de positive og negative sider.

Hvem flytter fra øerne?

Der er lidt flere mænd end kvinder, der fraflytter småøerne: Mænd (54,2%) og kvinder (45,8%).

Indenfor vores målgruppe af respondenter (18-80 årige), fordeler fraflytterne sig således:

18-25 årige (16,7%)
26-39 årige (37,5%)
40-55 årige (20,8%)
56-65 årige (16,7%)
66-75 årige (8,3%)
76-80 årige (0%)

Husstandenes sammensætning fordeler sig i følgende grupper:

- Par uden hjemmeboende børn (45,8%)
- Par med mindst et hjemmeboende barn (20,8%)
- Enlig uden hjemmeboende børn (20,8%)
- Enlige med mindst et hjemmeboende barn (4,2%)
- Andet (8,3%)

Hvorfor flytter de?

Nedenstående er de tre hyppigste årsager til, at respondenterne flyttede fra øen:

- Fik et job et andet sted (20,8%)
- Kunne ikke finde en egnet bolig (20,8%)
- Drømmen om egen virksomhed blev ikke indfriet (16,8%)

De samlede besvarelser fremgår af bilag 3, spørgsmål 6.

HVAD ER FRAFLYTTERNES OPLEVELSE AF Ø-LIVET?

For at få en dybere forståelse af, hvad fraflytterne har oplevet som godt og skidt, har vi spurgt ind til deres tilfredshed med forskellige aspekter ved ø-livet og med ø-livet generelt, samt om der er noget, der har overrasket dem positivt eller negativt, og hvad de ser som øens største styrker og svagheder.

Fraflytterne udtrykker stor tilfredshed (meget tilfreds/tilfreds) med naturen, fællesskabet, foreningslivet og dagligvarehandlen, men også en forholdsvis stor tilfredshed med færgeforbindelsen.
Størst utilfredshed (meget utilfreds/utilfreds) er der omkring rammerne for at drive erhverv, men også færgeforbindelse, boligudbud, boligkvalitet og offentlig service opleves som utilfredsstillende af en del fraflyttere.

Færgeforbindelsen er der således både positive og negative oplevelser af. Det skyldes primært store forskelle fra ø til ø. Det gælder både i forhold til sejltid, afgangstider og antal afgange i løbet af døgnet.

"Det er svært at drive erhverv, når færgen er utilregnelig"

"Lejeboligerne er for små og alt, alt for dyre – og det er et stort sats at købe et hus et sådant sted"

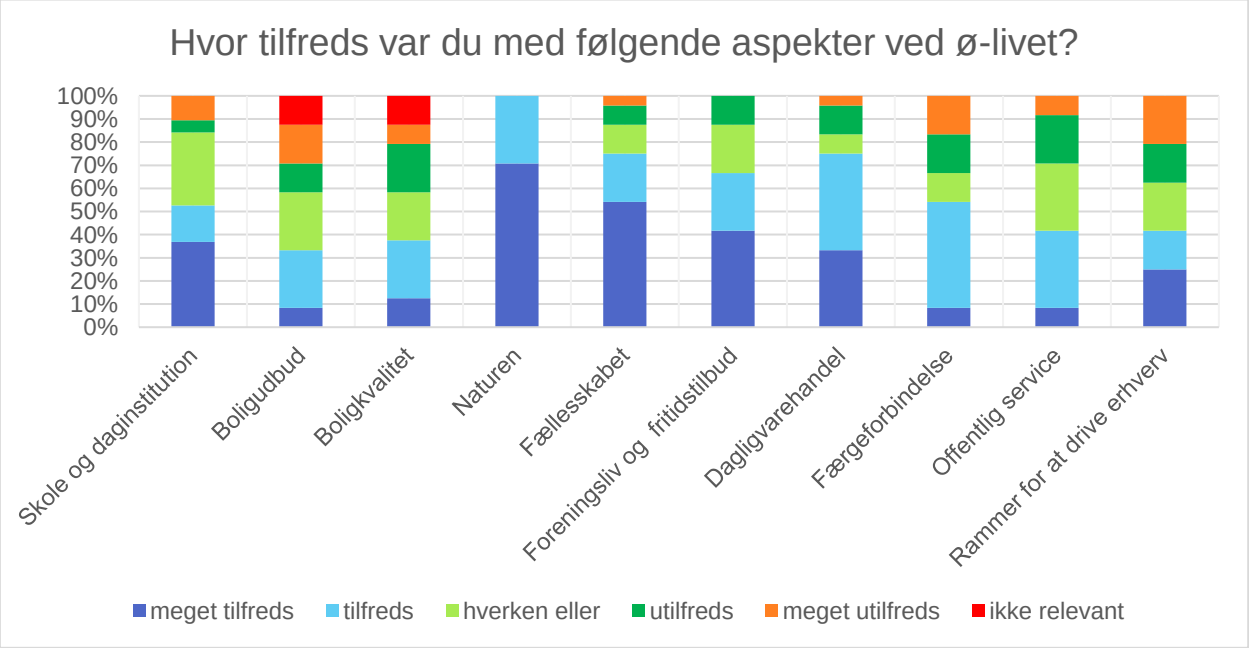

Ser vi på tværs af de ti udvalgte aspekter ved ø-livet (søjlediagrammet nederst s.13), så udtrykker fraflytterne generelt stor tilfredshed (blå og turkise søjler), og i mindre grad utilfredshed (grønne og orange søjler). Samme billede ser vi i nedenstående diagram, hvor vi har spurgt ind til fraflytternes tilfredshed med ø-livet generelt:

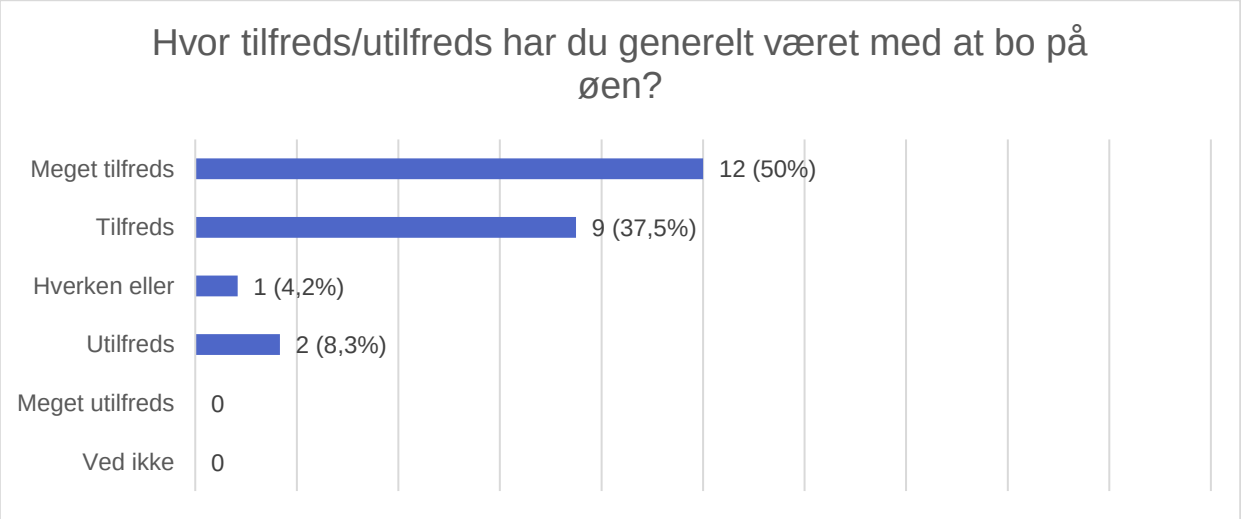

21 ud af de 24 respondenter (svarende til 87,5%) svarer, at de var meget tilfredse/tilfredse med at bo på øerne. Kun 2 ud af de 24 respondenter (svarende til 8,3%) har givet udtryk for, at de var utilfredse med ø-livet generelt.
I det forrige diagram nederst på s.13 så vi en vis utilfredshed med nogle aspekter ved ø-livet, men tilsyneladende opvejes de af en stor tilfredshed med andre dele af ø-livet. Fraflytningen skyldes således ikke utilfredshed med ø-livet generelt, men andre årsager som beskrevet på s.13.

Hvad er øens styrker og svagheder?

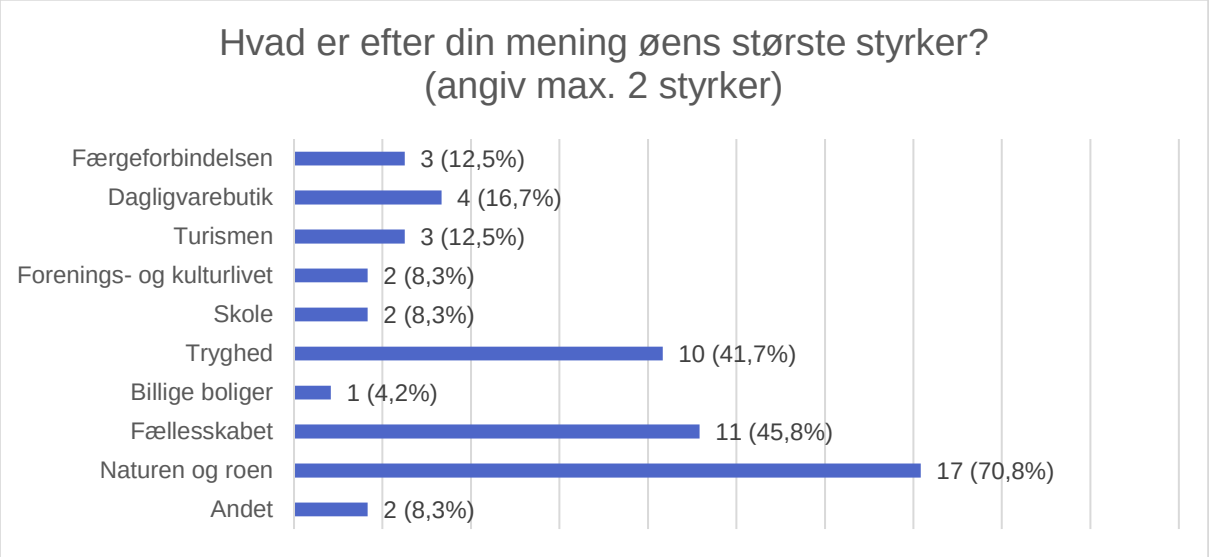

Fraflytterne er langt hen ad vejen enige med tilflytterne i, hvad der er øernes styrker. Det er igen naturen og roen der scorer højest. 17 ud af de 24 respondenter (svarende til 70,8%) har angivet natur og ro som en af øens største styrker. Fællesskabet og tryghed scorer ligeledes højt i undersøgelsen blandt fraflytterne. For tilflytterne var det kun 26%, der angav tryghed som en stor styrke ved ø-livet, hvorimod 41,7% af fraflytterne (svarende til 10 ud af 24 respondenter) fremhæver trygheden.

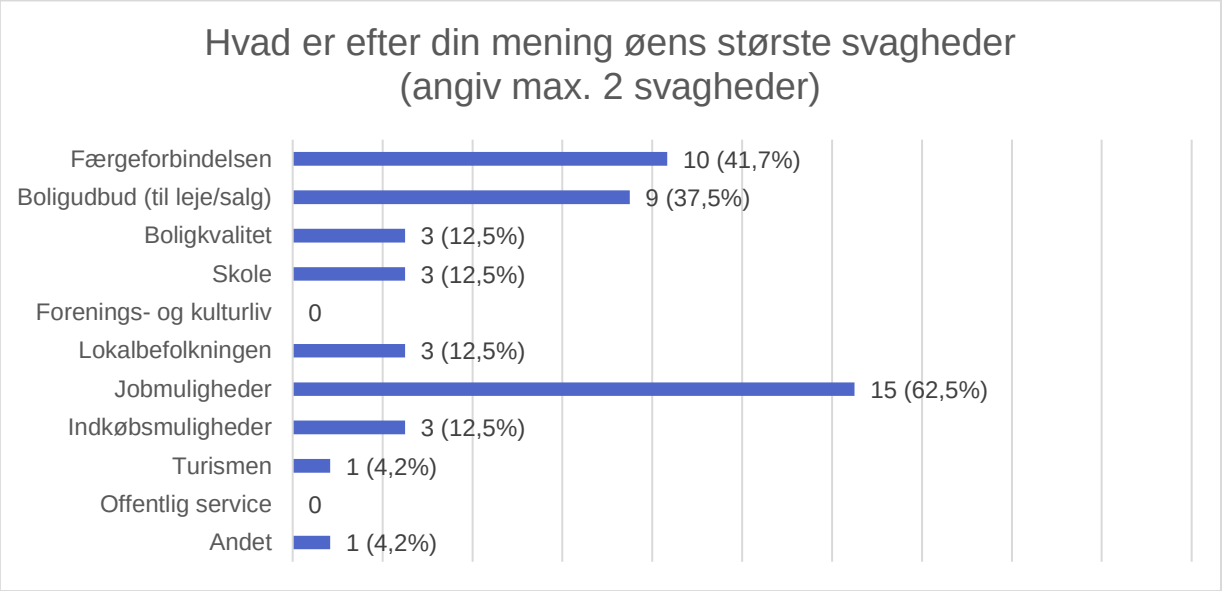

Ifølge 15 ud af 24 responderende fraflyttere (62,5%) er det manglende jobmuligheder, der er øernes største svaghed, men også dårlig færgeforbindelse og et utilstrækkeligt boligudbud af såvel leje- som ejerboliger, angives som store svagheder ved ø-livet.

"Jeg var ikke afhængig af de lokale jobmuligheder. Havde jeg været det, havde jeg ikke kunnet bo der"

"Helårshuse bliver benyttet som fritidshuse. Medfører lille udbud og relativt høje priser"

Flytter de tilbage? – og hvad skal der i givet fald til?

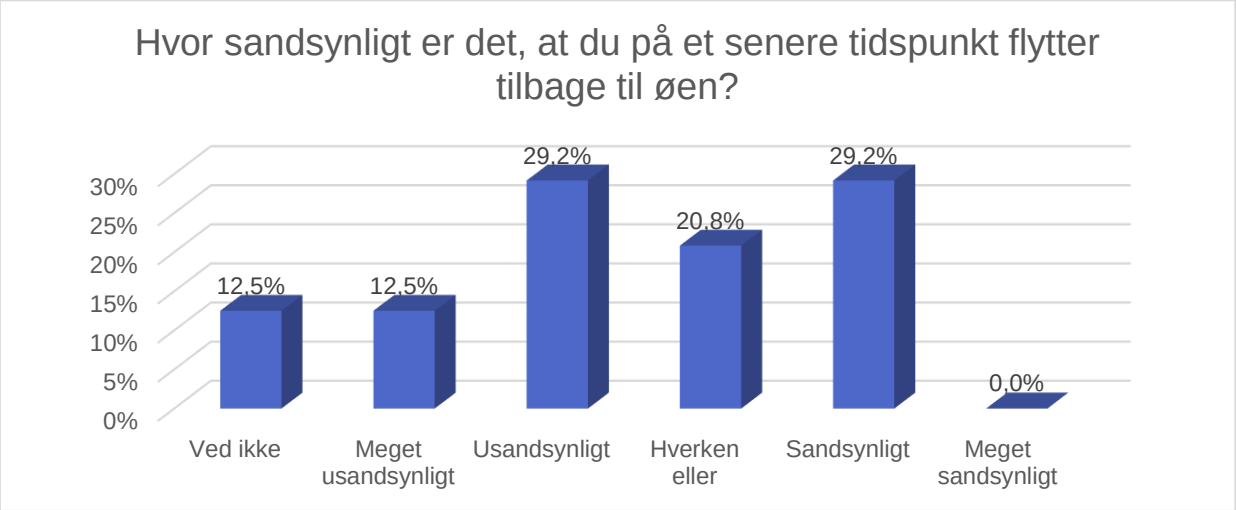

41,7% af fraflytterne anser det for meget usandsynligt/usandsynligt at de senere flytter tilbage til øen. En tredjedel af respondenterne er ikke afklaret (har svaret "ved ikke" eller "hverken eller"), og 29,2% anser det for sandsynligt, at de vender tilbage på et senere tidspunkt.

Er der noget, der kunne få dig til at overveje at flytte tilbage til øen?

Alle kommentarer fremgår af bilag 4 spørgsmål 12.

HVAD KAN ØERNE GØRE FOR AT FASTHOLDE FLERE ØBOERE?

Fraflytterne er meget enige med tilflytterne, om hvad der skal til for at flere øboere bliver boende. Det handler primært om følgende tre forhold:

- Bedre færgeforbindelse
- Flere jobmuligheder
- Flere lejeboliger

Alle kommentarer fremgår af bilag 4, spørgsmål 13.

Delkonklusion på fraflytterundersøgelsen

Som nævnt tidligere, er det kun 24 fraflyttere der har deltaget i undersøgelsen og med repræsentation fra 6 ud af de 27 småøer. Vi beder dig som læser have dette in mente, i forhold til konklusionerne på undersøgelsen:

Størsteparten af fraflytterne er i aldersgrupperne 26-39 årige (37,5%) og 40-55 årige (20,8%), og størsteparten (45,8%) er par uden hjemmeboende børn. Heraf vil der sandsynligvis være en del ”førfamilier” (par, der endnu ikke har stiftet familie), og man kunne tro, at det var bekymringer omkring skole, transporttid og for få legekammerater, der var årsagerne til fraflytningen, men det er langt fra tilfældet.

Fraflytningen skyldes primært tre ting:

- Fik job et andet sted (20,8%)
- Kunne ikke finde en egnet bolig (20,8%)
- Drømmen om egen virksomhed blev ikke indfriet (16,8%)

Det er således primært vanskeligheder omkring job- og boligsituationen, der fører til fraflytning, og ikke en dårlig oplevelse med ø-livet generelt. Dette understøttes af, at hele 87,5% af fraflytterne svarer, at de har været meget tilfredse/tilfredse med at bo på øen.

Fraflytterne udtrykker stor tilfredshed med naturen, fællesskabet, foreningslivet og dagligvarehandlen. Færgeforbindelsen er der delte meninger om. På nogle øer betragtes den som tilfredsstillende og en styrke for øen. På andre øer er det modsatte gældende. Det skyldes formodentlig store indbyrdes forskelle i sejltid, afgangstider og antal afgange i løbet af døgnet samt omfang og håndtering af driftsstop.

Blandt fraflytterne er der størst utilfredshed med rammerne for at drive erhverv, men også boligudbud, boligkvalitet og offentlig service opleves generelt som utilfredsstillende. Det passer godt sammen med de primære årsager til fraflytningen: Utilstrækkelige job- og bomuligheder.

Da fraflytterne overordnet set udtrykker tilfredshed med ø-livet, er det måske ikke så overraskende at 29,2% anser det for sandsynligt, at de vender tilbage på et senere tidspunkt. Tilsvarende anser 41,7% det for usandsynligt, at de flytter tilbage. Ca. en tredjedel er endnu ikke afklaret om de vil være øboere igen.

Trods det beskedne antal respondenter vover vi at betragte ovenstående svar som et fingerpeg om, at det er muligt at tiltrække og fastholde flere øboere, men at det forudsætter især en forbedring af job- og bomulighederne, herunder rammerne for at drive erhverv, etablering af lejeboliger og velfungerende færgeforbindelser.

KONKLUSION

På baggrund af svarene fra 77 tilflyttere og 24 fraflyttere fra 12 af de 27 danske småøer, er vi blevet en del klogere på hvem de nye øboere er, hvordan de har oplevet ø-livet, og hvad der er de væsentligste årsager til, at de bliver boende eller flytter igen. De deltagende øer er:
Anholt, Agersø, Askø/Lilleø, Endelave, Femø, Fejø, Hjarnø, Omø, Sejerø, Strynø, Venø og Årø.

Det er i overvejende grad mennesker +40 år, der flytter til småøerne, og størsteparten (54,5%) er par uden hjemmeboende børn. Dog udgør par med mindst et hjemmeboende barn næsten en fjerdedel (24,7%) af alle tilflytterne i undersøgelsen. Fordelingen af aldersgrupperne kan være meget forskellig fra ø til ø, afhængig af faciliteter og rammebetingelser for den enkelte ø. F.eks. sejltid, nærhed til job, om der er skole og legekammerater m.m.

Valget af ø er i høj grad styret af, om der er relationer til øen i forvejen, og om man kan finde en egnet bolig. Størsteparten af tilflytterne kender således øen i forvejen, og undersøger ikke mulighederne på andre øer. De, som ikke har megen kendskab til øen i forvejen, søger primært information ved at besøge øen og via øens hjemmeside.

Øerne ligger dermed ikke i indbyrdes konkurrence om tilflytterne, men har hver deres styrker og muligheder – og hver deres gruppe af potentielle tilflyttere ofte med tilknytning til øen (familie, sommerhusejere, sejlere, campister m.fl.)

Undersøgelsen har vist, at der er stor tilfredshed med ø-livet, såvel blandt de tilflyttere, der bliver boende, som hos dem, der vælger at flytte fra øen. Det kan umiddelbart virke selvmodsigende med en høj tilfredshed med ø-livet blandt fraflytterne, men forklaringen ligger i årsagerne til fraflytningen: Det er i følge respondenterne primært problemer med job- og boligsituationen, der ”tvinger” folk til at fraflytte øerne, og ikke manglende trivsel på øen.
Trivslen er tæt forbundet med ø-samfundenes evne til tage godt imod de nye øboere og hurtigt få dem integreret i fællesskabet.

Ø-livets styrker er naturen, roen, fællesskabet, og muligheden for at skabe sig en enkel, rolig og tryg tilværelse. Det er det, som tilflytterne søger og finder, og som oftest opvejer de ulemper, der også er forbundet med ø-livet.

Det er vores opfattelse, at småøerne har nogle unikke kvaliteter, der giver dem gode muligheder for at tiltrække og fastholde flere øboere. Tilflytter- og fraflytterundersøgelsen har bekræftet vores opfattelse, og understreget at hvis småøerne skal lykkes med at tiltrække og fastholde nye øboere, så er det nødvendigt at forbedre øernes job- og bomuligheder, herunder rammerne for at drive erhverv, etablering af lejeboliger og velfungerende færgeforbindelser.

En sådan indsats klares ikke af øboerne alene, men forudsætter samarbejder med både stat og kommune, bolig- og færgeselskaber, erhvervs- og turismeorganisationer, og ikke mindst finanssektoren.

Januar 2020

Sammenslutningen af Danske Småøer

LAG Småøerne

BILAG

Bilag 1: Spørgeskema til tilflytterundersøgelsen
Bilag 2: Liste med citater fra tilflytterundersøgelsen
Bilag 3: Spørgeskema til fraflytterundersøgelsen
Bilag 4: Liste med citater fra fraflytterundersøgelsen

Tilflytter- og fraflytterundersøgelsen er en del af *"Nye naboer- mere ø-liv. Et bosætningsprojekt på småøerne",* som gennemføres i et partnerskab mellem Sammenslutningen af Danske Småøer og LAG Småøerne

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Europa investerer i landdistrikterne